

Oponentský posudek diplomové/bakalářské práce

Název práce: Motiv vody v legendách poutních míst

Autor práce: Marie Benešová

Obor studia: TeoBc

Posudek vypracoval: Jana Dědinová

Datum: 12. 5. 2018

Autorka předložila formálně i obsahově kvalitní práci, prokázala dobrou orientaci v teologii i příbuzných oborech, znalost pramenů, schopnost správně citovat a odkazovat, rozhled v širších souvislostech pojednaného tématu (historie poutnictví, symbolika vody v biblické tradici, mariánská spiritualita a problematika tzv. soukromých zjevení) i v klíčových dílčích bodech (historie dvou konkrétních poutních míst českobudějovické diecéze). Podařilo se jí vytyčit několik zajímavých problémových otázek (např. vztah žitého a normativního náboženství, zavádějící pojmenování tzv. soukromých zjevení atd.), velmi zdařilé je zasazení některých témat do biblického kontextu a nepochybně má práce vysoce nadprůměrnou jazykovou kvalitu (jak v pravopisném, tak ve stylistickém smyslu). Proto práci jednoznačně **doporučuji k obhajobě** a přes následující závažné i méně podstatné připomínky se nebráním jejímu kladnému ohodnocení.

Nejslabším článkem celé práce je její úvod a závěr. V úvodu se objevuje pouze velmi stručné a všeobecné zdůvodnění tématu (v zásadě vyčerpané nic neříkající větou „Tato práce se pokouší být drobným příspěvkem k již tak široké problematice poutnictví.“), podobně nedostatečné a navíc neúplné je stanovení cílů (podle posledního odstavce úvodu, kde jediné jsou konkrétní cíle práce zmíněny, bychom očekávali práci zaměřenou výhradně na popis vzniku a vývoje dvou poutních míst v českobudějovické diecézi a zmapování jejich současného stavu a duchovního života - tomu by odpovídala 3. a 4. kapitola práce, kde je alespoň historická část dobře popsána; možnosti

zmapování současného duchovního života jsou pak natolik nevyužity, že se nabízí otázka, zda by skutečně měl být tento cíl vytyčen v úvodu jako téměř hlavní - především však v úvodu zcela chybí cíle vztahující se k prvním dvěma kapitolám práce; přitom právě tyto kapitoly jinak představují významný příspěvek k uchopení dané problematiky, řekla bych, že jsou dokonce výrazně přínosnější než kapitola 3. a 4.), zcela chybí nastínění struktury a metodologie práce.

To, co tvoří většinu obsahu úvodu, by mělo být spíše samostatnou úvodní kapitolkou nazvanou např. „Fenomén vodní symboliky v kontextu křesťanské poutní tradice“. Nalezneme zde zdůvodnění, proč se křesťan má vydávat na pouť, popř. proč Bůh dává křesťanům možnost uzdravení skrze péči Panny Marie, ale nikoliv zdůvodnění, proč se má teologie zabývat tématem „Motiv vody v legendách poutních míst“ (popř. zda se jím v širším kontextu již zabývá a jak chce tato práce k prohloubení dané tematiky přispět). Úzce s tím souvisí další problém předložené práce, na který narážíme opakovaně v celém jejím průběhu, ale v úvodu se projevuje asi nejvýrazněji. Domnívám se totiž, že řada vět či pasáží svojí formulací neodpovídá kvalifikační vysokoškolské práci, ale spíše mystické literatuře určené k prohloubení duchovního života, příp. kázání na poutní mši či duchovních cvičeních. To v žádném případě nemyslím pejorativně! Jak jsem již zmínila, autorka má mimořádně vysokou úroveň vyjadřování a také myšlenkový obsah zmíněných formulací je velmi hodnotný (zcela vážně si myslím, že část této práce by mohla vyjít v edici duchovní literatury a jednalo by se o hodnotné dílo), ale zvolený způsob „mluvy“ často neodpovídá formě vysokoškolské kvalifikační práce. Troufám si tvrdit, že autorka neodlišuje teologický jazyk od zbožné mluvy (zbožné v tom nejlepší slova smyslu – žádné plané fráze). Velmi zjevné to je v užití plurálu v některých vyjádřeních. Plurál je samozřejmě obvyklým jazykovým prostředkem vědeckých prací, ale jeho užití by mělo mít jiný význam, než ten, který má zde (pohnutí čtenáře k prohloubení svého duchovního života). Jakkoliv je jistě nanejvýš chvályhodné, pokud některá kvalifikační práce z prostředí teologické fakulty pohne čtenáře k prohloubení vlastního

duchovního života, domnívám se, že by k tomu neměl být přímo vybízen a formulace typu „Bůh nás ve své moudrosti vede i na místa, která jsou od našeho bydliště vzdálena jen pouhých několik kilometrů. Všudypřítomný Bůh zjevuje svou slávu a moc kdykoli a kdekoli chce. Proč tedy vůbec někam putovat?... Z hlediska našeho duchovního života není podstatné, na jak vzdálené místo se vypravíme, ale to, že se vůbec vydáme na cestu. Že jsme ochotni podstoupit nějaké nepohodlí, námahu. Že se zcela vydáme do Božích rukou a snad konečně s důvěrou řekneme: Buď vůle tvá.....Nám, svým učedníkům, pak nabízí zdarma a v hojnosti vodu, po které už nikdy nebudeme žíznit. Jen On sám dokáže uhasit naši žízeň po věčnosti. A co víc - slibuje, že i z nás potečou proudy vody živé. Skrze vodu k nám přichází život, uzdravení. Sami však Pramen nejsme schopni nalézt. A tak nám Bůh dal Matku, aby nám ukazovala cestu. Maria o své děti pečuje. Je-li to třeba, ukáže nám i materiální pramen léčivé vody, abychom se skrze modlitby za uzdravení mohli setkat s Dárcem života.“ ... mají své nezpochybnitelné místo v křesťanské literatuře, nikoliv však v úvodu vysokoškolské kvalifikační práce z teologie.

Závěr práce je určitým shrnutím obsahu celé práce (nebo spíše zopakováním některých myšlenek uvedených v práci, které snad zhruba odpovídají obsahu práce), ale zhodnocení, zobecnění (to snad by se dalo alespoň u některých bodů nalézt v posledních 3 odstavcích) a zasazení pojednaného do kontextu širší problematiky zde postrádáme. Celkově však závěr považuji za zdařilejší než úvod práce.

K úvaze dávám otázku, zda název práce skutečně vystihuje její obsah. Zdá se mi, že např. „Historie vybraných poutních míst českobudějovické diecéze v širší souvislosti tradiční mariánské spirituality“ nebo „Vybraná poutní místa jižních Čech z pohledu teologie, historie a legendy“ by možná lépe vystihovalo pojednaná témata... Je ale nutné uznat, že to, co je napsáno v abstraktu, skutečně odpovídá obsahu práce a možná tedy nevádí, že název je snad mírně zavádějící.

Další výhrady jsou pouze dílčí a detailní, zmiňuji je ale pro úplnost:

- na s. 9 je uvedeno několik příkladů mariánských poutních míst, z nichž jedno jediné (Lurdy) je v poznámce pod čarou blíže popsáno. Z textu není zřejmé, proč zrovna Lurdy potřebují vysvětlení, zatímco Fatima, Mariazell a Loreto nikoliv. Pokud je to např. proto, že Lurdy mají nejvýraznější vztah k symbolice uzdravující vody, bylo by vhodné to

v textu zmínit.... Navíc historie Lurd je znovu uvedena přímo v textu na s. 13

- některé zmínky přímo vybízejí k uvedení konkrétních příkladů (např. na s. 13 první věta „Na rozvoji poutnictví se podílela také náboženská bratrstva“ nebo na téže straně chybí uvedení příkladů dalších poutních míst s léčivou vodou a nikoliv opět jen Lurd
- na s. 14 je škoda, že chybí v popisu historického vývoje novodobého poutního fenoménu mariánské spirituality období dvou světových válek a po zmínce o změně situace po pádu komunistické totality v r. 1989 alespoň stručné zmínění problematiky znovuoživení přerušené kontinuity poutních tradic (to by mohlo být inspirací pro případné další zpracování tématu)
- na s. 14 je v podkapitole „Uzdravení“ uvedena citace z Instrukce *Ardens Felicitatis* (tato citace dokonce tvoří jádro této podkapitoly), která otevírá problematiku priority autentického smyslu liturgického úkonu před konkrétní prosebnou intencí; velice oceňuji autorčin nápad ilustrovat rozmanité problémové aspekty fenoménu proseb za uzdravení právě na této otázce, bohužel ale chybí vhodná reflexe, která by vystihla zásadní souvislosti (je však zjevné, že autorka nutnost jisté reflexe sama cítí, ovšem vyčerpala ji sice velice podnětnými a krásně formulovanými duchovními radami, ale bohužel se ani náznakem nepokusila o určitou systematickou analýzu daného problému tak, jak by se v kvalifikační práci očekávalo)
- úplným detailem je občasná nejednotnost v biblických odkazech: některé jsou uvedeny v závorce přímo za biblickou citací, některé v poznámce pod čarou; pokud existuje nějaký důvod pro toto rozlišení, pak je to samozřejmě v pořádku a je mojí chybou, že jsem jej nepochopila, pokud ne, doporučovala bych pro příště způsob odkazování na Bibli sjednotit
- velmi kontrastně působí 2. a 3. odstavec na s. 23: zatímco ve 2. odstavci uvádí autorka vlastní reflektivní úvahu o duševním stavu Panny Marie po Ježíšově ukřižování, která vzbuzuje opět otázku, zda

ještě patří do kvalifikační práce, nebo spíše do mystické křesťanské literatury, naopak ve 3. odstavci podkládá každou myšlenku tak důkladnými odkazy a citacemi, že tyto (i při menší velikosti písma) zabírají 4x větší plochu stránky, než samotný 3. odstavec, což jistě nelze kritizovat, spíše to ale ukazuje na určitou nevyváženost v přístupu ke zpracování práce

- na s. 27 autorka velmi vhodně upozorňuje na odchýlení žitého a normativního náboženství na příkladu lidové zbožnosti kolem léčivých pramenů na mariánských poutních místech, následuje však problematická věta vztahující se k onomu žitému náboženství: „Přesto ho nezatrácujeme.“ Nabízí se otázka, kdo „nezatrácuje žité náboženství“: autorka? Církev? Nebo katolická teologie? Vzhledem k tomu, že tato věta je podložena v poznámce pod čarou citací R. Guardiniho (mimořádně v citaci chybí autor článku P. Ambros, ale to už je skutečný detail, na kterém není nutno bazírovat), je poslední možnost zřejmě nejpravděpodobnější
- na s. 27 je v poznámce pod čarou odcitována téměř celá jedna kapitola z dokumentu *Víra a inkulturace*, která se zabývá problematikou lidové zbožnosti; dávám k úvaze, zda nebylo vhodnější na tuto kapitolu pouze odkázat, příp. odcitovat jen nedůležitější body, popř. pokud autorka tuto problematiku chtěla důkladněji rozebrat, věnovat jí samostatnou podkapitolu v bakalářské práci; řešení pomocí takto obsáhlé citace pod čarou nepovažuji za vhodné, pokud pro to autorka proto nemá dostatečně dobré důvody

Uvedené výhrady (zvláště ty dílčí) jsou možná příliš přísné, zvláště s přihlédnutím k tomu, že jde o bakalářskou práci. Pokud by však autorka v budoucnu v oboru teologie psala kvalifikační práce vyšších stupňů, doporučovala bych jí především zaměřit se na rozlišení jazyka teologie a zbožnosti a také na možnosti hlubší reflexe problémových otázek.